

Nr 784

Av herr Larsson i Hedenäset m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 90, med förslag till lag om allmän försäkring, m. m.

(Lika lydande med motion nr 661 i Första kammaren)

I proposition nr 90 föreslås bl. a. nya grunder för moderskapspenning och övriga förmåner i samband med havandeskap och nedkomst. Förslaget innebär betydande förbättringar av de ekonomiska förmånerna. Därigenom kan den ej tillfredsställande mödrahjälpen helt ersättas. Förslaget bör, med ändringar i vissa avseenden, kunna godtagas.

Enligt propositionen skall kvinnor som tecknat frivillig tilläggssjukpenning ej erhålla tilläggspenning inom moderskapsförsäkringens ram. Kvinnor som omfattas av obligatorisk tilläggssjukpenning skall emellertid kunna erhålla sådan tilläggspenning. Förslaget sammanfaller till dessa delar med gällande bestämmelser. Såsom framhållits i flera remissyttranden är det ur flera synpunkter otillfredsställande att frivilligt tecknad tilläggspenning ej kan utgå i samband med barnsörd. Mot dessa skäl måste emellertid ställas de konsekvenser som skulle följa av rätt till frivilligt tecknad tilläggspenning under 180 dagar som moderskapspenningen är hänförlig till. Med hänsyn till numera förekommande familjeplanering skulle möjligheten stå öppen att vid lämplig tidpunkt före ett planerat havandeskap teckna försäkring för tilläggssjukpenning i akt och mening att komma i åtnjutande av ett tillägg till moderskapspenning på t. ex. 1 260 kronor, som är det maximalt tänkbara beloppet. Då det förutsättes att den frivilliga tilläggssjukpenningförsäkringen liksom hittills skall vara en självbärande del av försäkringen, dock med ett statsbidrag på 20 procent, skulle även ett relativt begränsat utnyttjande av denna möjlighet medföra att avgifterna skulle stiga och belasta övriga som tecknat frivillig försäkring men ej andra medlemmar av sjukförsäkringen. Riskens förelåg sålunda att den frivilliga försäkringen bleve förenad med så höga kostnader jämfört med andra försäkringar att det vore oförmånligt att utnyttja den.

Förslagets utformning i detta avseende är likväl ej tillfredsställande. Syftet med den frivilliga tilläggssjukpenningförsäkringen för hemarbetande husmödrar är att ge ekonomisk ersättning vid de tillfällen då husmödrarnas arbetsinsats i hemmet uteblir på grund av sjukdom. Det får förutsättas att denna arbetsinsats ej uteblir under avsevärd tid av ett nor-

malt havandeskap. Om hon under havandeskapstiden blir oförmögen helt eller delvis till arbetsinsats i hemmet bör sjukförsäkringen gälla i vanlig ordning utom beträffande 30 dagar från och med dagen från nedkomsten. Vid tiden för förlossningen uteblir möjligheten till arbetsinsats helt, enligt socialpolitiska kommitténs bedömning under en tid som får beräknas till 30 dagar i normalfallen. I konsekvens härmed bör de frivilligt försäkrade erhålla en tilläggspenning för 30 dagar i samband med nedkomsten. Lämpligen bör denna tilläggspenning benämnas tilläggspenning vid nedkomst. För att inte kostnaden för denna helt skall belasta det relativt begränsade försäkringskollektiv, som de frivilligt försäkrade utgör, bör försäkringskassorna erhålla statsbidrag med 50 procent av utgifterna för tilläggspenning vid nedkomst. För att inte förmånen skall utnyttjas genom tillfälligt tecknande av frivillig försäkring bör föreskrivas att den försäkrade skall ha varit försäkrad för tilläggspenning under en oavbruten tid av 1½ år före nedkomsten eller från den tidpunkt då möjlighet förelagat för henne att vara försäkrad för tilläggssjukpenning, övergångsvis dock från den tidpunkt då här berörda bestämmelser träder i kraft.

Då det normalt får antagas att modern under en tid av 30 dagar i anslutning till nedkomsten ej kan fullgöra sitt arbete i hemmet, bör enligt vår mening i förekommande fall barntillägg utgå under denna tid. Detta, som f. ö. sammanfaller med socialpolitiska kommitténs utgångspunkter, bör gälla både hemarbetande kvinnor och förvärvsarbetande kvinnor.

Kvinnor som omfattas av den obligatoriska försäkringen för tilläggsjukpenning skall enligt förslaget erhålla tilläggspenning för högst 180 dagar utöver den vanliga moderskapspenningen. Syftet härmed är att tilläggspenningen skall ersätta det inkomstbortfall, som inträffar till följd av att kvinnan till följd av nedkomst, barnets amning och omvårdnad etc. ej kan upprätthålla förvärvsarbete. Detta sammanfaller således med syftet i övrigt med den obligatoriska tilläggsjukpenningförsäkringen. Vissa möjligheter till ett ej avsett utnyttjande synes dock föreligga med den utformning som bestämmelserna fått i propositionen. Tilläggspenningen kan uppgå till avsevärda belopp, maximalt ca 5 000 kronor, och är skattefri. Om någon omedelbart före den i propositionen stipulerade tiden inträder i förvärvsarbete föreligger möjligheten att genom förvärvsarbete som omfattar avsevärt mindre än ett år komma i åtnjutande av en tilläggspenning av t. ex. ovannämnda storlek. Syftet med det framlagda förslaget är uppenbarligen inte att ett sådant tillfälligt (åter-)inträde i förvärvsarbete skall grunda rätt till tilläggspenning. Det är givetvis omöjligt att ange i vilken mån en sådan möjlighet kan komma att utnyttjas. Det synes dock möjligt att genom en tilläggsbestämmelse till den i propositionen stipulerade minimitiden om 270 dagar uppnå en tillfredsställande ordning. Det bör föreskrivas att vederhörande, såvida ej särskilda skäl talar för att inträde i förvärvsarbete ej skett i syfte att komma i åtnjutande av tilläggspenning,

skall ha omfattats av den obligatoriska tilläggsjukpenningförsäkringen i minst 1½ år före den beräknade tiden för nedkomsten.

Trots den avsevärda höjning av moderskapspenningen som föreslås är inte dess belopp vid flerbörd tillfredsställande. Visserligen är en betydande del av utgifterna lägre per barn räknat vid flerbörd än vid enkelbörd. De vid flerbörd tillkommande utgifterna blir dock mer tyngande på familjekonomin, emedan de tillkommer utöver de med en vanlig barnbörd förknippade utgifterna. Vidare måste uppmärksammas att behovet av hjälp i hemmet blir avsevärt större vid flerbörd, emedan moderns krafter oftast är mera nedsatta och arbetsbördan större till följd av flerbörden. Särskilt markant blir givetvis detta vid trillingfödelse, då regelbunden hjälp i hemmet under lång tid måste anses oundgängligen nödvändig. Att tvillingfödelse förekommer i begränsat antal och trillingfödelse mycket sällsynt bör ej utgöra hinder för att moderskapspenningen anpassas med hänsyn till dessa omständigheter. Moderskapspenningen bör därför utgå med 900 kronor per barn vid både enkelbörd och flerbörd.

Förslaget att moderskapförsäkringen skall omfatta även rätt till ersättning för kostnader för tandläkarvård, i huvudsak enligt de grunder som gäller för läkarvård, får ses som en riktig temporär åtgärd i avvaktan på en allmän rätt till sådan ersättning inom försäkringssystemet. Det är dock en brist att rätt till ersättning för kostnader för resor till och från vårdstället ej inkluderats i förslaget. I vissa fall kan dessa kostnader uppgå till betydande belopp, och enligt vår mening bör därför ersättning kunna erhållas. En sådan ersättningsrätt kan utformas på olika sätt. Åtskilliga skäl talar för att den försäkrade bör betala hela resekostnaden intill ett visst belopp och försäkringskassan återstoden, allt beräknat på hela tandläkarvården i samband med havandeskapet. Det skulle emellertid medföra administrativa komplikationer att inom försäkringssystemet tillämpa olika ersättningsgrunder för likartade kostnader. Reseersättning vid tandläkarvård bör därför tills vidare utgå efter de grunder som nu gäller vid besök hos läkare. Det får därjämte förutsättas att utredningen rörande översyn av sjukförsäkringen m. m. prövar en rationell ordning för både reseersättningar och andra ersättningar inom försäkringssystemet som nu inte har en helt tillfredsställande utformning.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 90 måtte

I. besluta

a) att försäkrad, som tecknat försäkring för frivillig tilläggsjukpenning, må erhålla *tilläggspenning vid nedkomst* på i motionen anförda grunder,

b) att försäkrad, som eljest är berättigad uppbära barn-tillägg, vid nedkomst må erhålla barntillägg för en tid av 30 dagar,

c) att försäkrad, som omfattas av försäkring för obligatorisk tilläggsjukpenning, vid havandeskap och nedkomst må erhålla tilläggspenning under förutsättning att hon varit omfattad av försäkring för obligatorisk tilläggsjukpenning i minst 540 dagar eller omständigheterna eljest ådagalägger att inträde i förvärvsarbete ej skett i syfte att uppbära tilläggspenning,

d) att moderskapspenning må utgå med 900 kronor per barn vid enkelbörd och vid flerbörd,

e) att i ersättning för utgifter för tandläkarvård i samband med havandeskap och nedkomst må ingå även ersättning för kostnader för resor enligt de grunder som gäller för sådan ersättning vid besök hos läkare,

f) att allmän försäkringskassa må erhålla statsbidrag med 50 procent av utgifterna för tilläggspenning vid nedkomst i de fall då tilläggspenningen utgivits på grund av frivilligt tecknad försäkring;

II. beakta vad i motionen i övrigt anförts, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta av ovanstående yrkanden föranledda författningsförslag.

Stockholm den 3 april 1962

Harald Larsson
i Hedenäset

Bengt Börjesson
i Falköping

Jan-Ivan Nilsson
i Tvärålund
